

Котова С. С.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Розроблено та обґрунтовано рекомендації з удосконалення окремих теоретичних та методичних положень бюджетного обліку видатків. Запропоновано порядок оперативного обліку видатків установ охорони здоров'я шляхом поєднання інформації медичного та економічного характеру у єдиній базі даних.

Ключові слова: видатки, асигнування, державний сектор, бюджетна установа, управлінський облік, розпорядники коштів.

1. Вступ

Економічний розвиток будь-якої країни пов'язаний із існуванням і трансформацією державного сектора економіки. У сучасному економічному словнику В. Райзберга пропонується таке тлумачення: «державний сектор — це сукупність господарюючих об'єктів, які здійснюють економічну діяльність, перебувають у державній власності, управляються державними органами або призначеними та найманими ними особами» [1].

Особливе місце у державному секторі відведено закладам охорони здоров'я. Вони утримуються за рахунок бюджетних асигнувань [2]. Їх основна діяльність пов'язана із наданням медичних послуг, однаково доступних всім членам суспільства. Незважаючи на проблеми асигнування галузі, в Україні збережено соціальну спрямованість бюджетів охорони здоров'я на усіх рівнях, що підтверджено економічною структурою видатків-коштів, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум [3].

Більше половини загальних видатків на охорону здоров'я відноситься на надання медичних послуг. Близько четвертої частини від загальних видатків витрачається на стаціонарну допомогу, та близько 13–14 % на амбулаторні послуги (включаючи первинну медицину допомоги та спеціалізовані консультації) [4].

Розвиток економіки охорони здоров'я передбачає значні обсяги видатків на утримання галузі. З огляду на проблеми наповнення дохідної частини бюджетів бракує ресурсів охорони здоров'я на фоні зростаючих потреб суспільства у медичному забезпеченні [5]. Це обумовлює необхідність дослідження, аналізу, групування та узагальнення фактичної та планової інформації за видатками,

значний обсяг якої продукується в межах системи бухгалтерського обліку [6]. Тож конче треба розробити досконалу методичку обліку видатків та калькулювання бюджетних послуг. Маємо зазначити, що система бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі, в якій чітко виокремлюється аналітична складова, є важливим елементом сучасної інфраструктури ринкової економіки. Тому в процесі вдосконалення методики обліку видатків бюджетних установ украї потрібно забезпечити повноту формування якісної інформаційної бази як основи прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності управління медичними установами, поліпшення їхньої економіки, забезпечення фінансової стійкості, а отже, рентабельної діяльності. Цим обґрунтовується актуальність проведення даних досліджень.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Проблемами бюджетного обліку займалися відомі вітчизняні і зарубіжні економісти С. М. Альошин, І. А. Андреев, М. І. Баканов, Р. Т. Джога, А. М. Белов, Ф. Ф. Бутинець, П. Т. Ворончук, О. О. Грищенко, О. М. Голядченко, Є. П. Дедков, О. В. Дишкант, П. С. Єщенко [4], Н. Н. Єрмошкін [5], З. У. Жутова, А. Г. Зверев, І. І. Каракоз, Л. М. Кіндрацька, І. О. Кондратюк, Н. І. Малов, Ф. С. Михальчук, Ю. В. Пасічник [2], В. І. Самборський. За останні роки опубліковано результати досліджень П. Й. Атамаса, С. Я. Зубілевич, П. Г. Петрашка, С. В. Свірко, Н. І. Сушко, О. О. Чечулиної, І. Д. Фаріона.

Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних вчених підтверджує вагомість та практичну цінність отриманих ними наукових результатів. Втім, поки що бракує ґрунтованих досліджень у сфері обліку та контролю діяльності бюджетних медичних

закладів, особливо стосовно обліку видатків вказаних суб'єктів господарювання. Подальшого дослідження потребують проблеми вдосконалення методики їх обліку, аналізу, планування, прогнозування, удосконалення підходів до формування та розподілу з метою поліпшення фінансового стану та економії грошових коштів.

Мета дослідження полягає у розробці науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення методики й організації обліку видатків бюджетних установ охорони здоров'я.

Для досягнення поставленої мети окреслено такі завдання:

- дослідити особливості діяльності закладів охорони здоров'я як суб'єктів державного сектора економіки України;
- проаналізувати вплив медичного інформаційного потоку на формування економічної бази даних про діяльність закладів охорони здоров'я;
- удосконалити процес формування інформаційної бази закладами охорони здоров'я в умовах централізованої та децентралізованої системи управління.

3. Результати досліджень перспектив розвитку бухгалтерського обліку бюджетних установ

Об'єктом дослідження є розвиток бухгалтерського обліку видатків закладів охорони здоров'я в умовах обмеженого фінансового забезпечення.

На цьому фоні постає проблема запровадження управлінського обліку видатків. Механізми управлінського обліку та контролю — необхідна умова системних перетворень як в секторі охорони здоров'я загалом, так і в окремих медичних структурах. Управлінський облік видатків включає компоненти: внутрішній контроль, самоокупність та прибутковість, розрахунок бюджету, розрахунок вартості і ціноутворення, медичний статистичний облік.

Запровадження управлінського обліку видатків та набору його інструментів сприяє формуванню потужного економічного комплексу, націленого на ефективне управління медичними закладами. Управлінським обліком ведеться облік інформації у вартісному, натуральному вигляді, переважно, для внутрішнього використання в установі. Далі ця інформація стає основою калькуляції вико-

наних робіт, наданих послуг, планування діяльності установи та прийняття інших управлінських рішень [7].

Водночас, система управлінського обліку — необхідна умова виконання низки інших завдань, як то [8]:

- прогнозування і оцінка альтернативних способів ціноутворення;
- визначення ставок попередньої оплати;
- порівняння доходів чи збитків, що виникають при кожному виді платежу у світлі фактичних видатків.

Особливістю організації управлінського обліку у системі охорони здоров'я є необхідність використання вартісних категорій медичного обслуговування. Втім, поки що відсутні механізми їх запровадження. Не визначено порядок їх використання і відповідальних осіб. Безумовно, мова йде про наявність підготовленого кадрового потенціалу з відповідним рівнем знань та навичок [9].

У процесі дослідження встановлено, що інформаційна система закладів охорони здоров'я включає дві підсистеми — медичну та економічну, практично незалежні одна від одної [10]. Економічні дані формуються та обробляються стосовно економічної діяльності і нагромаджуються в підрозділах, відповідальних за фінансову діяльність медичного закладу. Інформацію щодо медичних послуг та пацієнтів обробляють підрозділи статистики. Для прискорення обміну інформацією між користувачами необхідно забезпечити формування єдиного інформаційного поля. З метою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу охорони здоров'я пропонуються до використання розроблені в процесі дослідження форми збору, групування та нагромадження інформації, а саме електронна історія хвороби та медико-економічна картка хворого. Схему формування медико-економічної інформації ілюструє рис. 1.

Рис. 1. Схема формування медико-економічної інформації

Для впорядкування процесу формування електронного варіанту облікових статистичних форм, в діяльність лікувально-профілактичних закладів, необхідно: активізувати впровадження у діяльність закладів охорони здоров'я прикладних програмних продуктів; дозволити вести електронні варіанти облікових форм, які використовуються в лікувально-профілактичних закладах, за винятком форм суворої звітності, екстрених повідомлень та окремих інших; забезпечити обсяг інформації в електронних варіантах облікових форм не меншим, ніж в паперових зразках; покласти контроль за технічним супроводом прикладних програмних продуктів та впровадженням електронного варіанту ведення облікових статистичних форм на територіальні інформаційно-аналітичні центри медичної статистики.

4. Висновки

У результаті проведених досліджень:

1. Виявлено, що на сучасному етапі медико-статистична та бухгалтерська інформація в більшості випадків йдуть паралельно одна до одної перетинаючись лише в окремих випадках, що змовлене не досконалою програмою, яка б могла об'єднати потоки інформації щодо рух коштів, а зокрема інформацію щодо видатків установ.

2. Запропоновано порядок оперативного обліку видатків установ охорони здоров'я за допомогою формування єдиної бази даних на основі поєднання інформації медичного та економічного характеру. Із цією метою здійснено групування зазначеної інформації й виокремлено центри відповідальності в підсистемі управлінського обліку, в яких дана інформація нагромаджується та опрацьовується для використання керівництвом в управлінні. У разі підпорядкування підрозділів статистики медичних закладів головному бухгалтерові підвищується контроль за додержанням сіткових показників діяльності.

3. Реформування система передачі інформації може стати першим кроком до управління наявними ресурсами, планування використання ресурсів, координація дій медичного, управлінського та фінансового персоналу.

Література

1. Райзберг, Б. А. Современный экономический словарь [Текст] / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. — 2-е изд., испр. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 477 с.
2. Пасічник, Ю. В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні [Текст]: монографія / Ю. В. Пасічник. — Донецьк: ТОВ «ЮгоВосток, ЛТД», 2005. — 642 с.
3. Gotsadze, G. Ukraine National Health Accounts 2003–2004 [Electronic resource] / G. Gotsadze, Yu. Chechulin, V. Galayda, V. Lekhan, C. Chanfreau, T. Dmytrachenko // Volume 1: Analytical

report. — April 2006. — Available at: \www/URL: http://zanran_storage.s3.amazonaws.com/www.sph.ukma.kiev.ua/ContentPages/116451998.pdf

4. Єщенко, П. С. Нова модель держави [Текст] / П. С. Єщенко, Є. Кваснюк, О. А. Бірюков. — Слов'янськ, 2002. — 144 с.
5. Ермошкин, Н. Н. Роль интегрированных технологических решений в реформе системы здравоохранения [Текст] / Н. Н. Ермошкин // Клиническая информатика и телемедицина. — 2004. — № 2. — С. 227–236.
6. Ееро Ліннакко. Фінансування та управління в сфері охорони здоров'я в Україні. Формування інформаційного простору для галузі охорони здоров'я України [Текст] / Ееро Ліннакко // Главный врач. — 2005. — № 10. — С. 45–49.
7. Gabriel, B. A. It's a wired world: information technology patient care [Text] / B. A. Gabriel // Association of American Medical Colleges. — Available at: \www/URL: <https://www.aamc.org/newsroom/reporter/>. — 24 February 2004.
8. Подоляка, В. Л. Наукове обґрунтування моделі оптимізації стаціонарної допомоги у великому промисловому місті [Текст]: автореф. дис. ... д-ра мед. наук / В. Л. Подоляка. — К., 2008. — 36 с.
9. Сушко, Н. Сучасний стан бухгалтерського обліку у державному секторі та перспективи його реформування [Текст] / Н. Сушко // Бухгалтерський облік і аудит. — 2007. — № 11. — С. 25–31.
10. Солоненко, І. М. Оцінка ефективності державної політики з охорони громадського здоров'я в Україні [Текст] / І. М. Солоненко, І. В. Рожкова // Охорона здоров'я України. — 2009. — № 2(34). — С. 65–69.

ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА РАСХОДОВ БЮДЖЕТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Разработаны и обоснованы рекомендации по совершенствованию отдельных теоретических и методических положений бюджетного учета расходов. Предложен порядок оперативного учета расходов учреждений здравоохранения путем объединения информации медицинского и экономического характера в единой базе данных.

Ключевые слова: расходы, ассигнования, государственный сектор, бюджетное учреждение, управленческий учет, распорядители средств.

Котова Світлана Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Україна, e-mail: kotova_c_c@mail.ru.

Котова Светлана Сергеевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита, ВУЗ Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли», Украина.

Kotova Svitlana, Poltava University of Economics and Trade, Ukraine, e-mail: kotova_c_c@mail.ru